

2

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

ΟΙ ΦΡΑΓΚΟΙ

Οι Φράγκοι ήταν ένας γερμανικός λαός που στα μέσα του 4ου αιώνα μ.Χ. εισέβαλε στη Γαλατία. Αφότου η Δυτική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία κατέρρευσε, αφήνοντας ένα κενό εξουσίας, κατά τον 5ο και 6ο αιώνα οι ηγέτες των Φράγκων κέρδισαν τον έλεγχο του μεγαλύτερου τμήματος της Γαλατίας, της δυτικής Γερμανίας και των Κάτω Χωρών. Αρχικά, οι Φράγκοι ήταν χωρισμένοι σε φυλετικά βασίλεια. Ο ηγέτης ενός από αυτά, των Σαλίων, ήταν ο Κλόβις Α΄ (ή Χλωδοβίκος – περ. 466-511). Μέχρι το 509 είχε ενώσει τους Φράγκους, έγινε ο πρώτος βασιλιάς τους και ίδρυσε τη δυναστεία των Μεροβίγγειων. Ο Κλόβις προσπλυτίστηκε στον καθολικισμό, θέτοντας έτσι ένα παράδειγμα που διευκόλυne τη διάδοση του χριστιανισμού σε ολόκληρη τη Φραγκία.

Μετά τον θάνατό του, η επικράτειά του μοιράστηκε μεταξύ των γιων του, όπως όριζε το έθιμο των Φράγκων. Αυτό οδήγησε σε δεκαετίες εσωτερικής διαμάχης μεταξύ διαφορετικών κλάδων των Μεροβίγγειων και στον κατακερματισμό της αρχικής επικράτειας σε μικρότερα βασίλεια. Μέχρι το τέλος του 7ου αιώνα, η εξουσία των Μεροβίγγειων μοναρχών είχε πια εξασθενήσει. Κατέληξαν να έχουν μόνο διακοσμητικό ρόλο σε τελετές και επισκιάστηκαν από τους «μαγιорδόμους», ανώτερους αξιωματούχους που κατείχαν πραγματική εξουσία. Το 680 ο Πεπίνος του Χέρσταλ (περ. 635-714) έγινε μαγιорδόμος του Βασιλείου της Αυστρασίας, φραγκικό βασίλειο στη βορειοανατολική Γαλλία. Υπό την ηγεσία του, το βασίλειο κέρδισε μια σειρά πολέμων, επανεώνοντας τα φραγκικά εδάφη. Ο γιος του Πεπίνου, Κάρολος Μαρτέλος (περ. 688-741), συνέχισε το έργο του πατέρα του. Συγκέντρωσε την εξουσία και αντιστάθηκε στις αραβικές επιδρομές στη Φραγκία. Το 751 ο γιος του Μαρτέλου, Πιπίνος ο Βραχύς (περ. 714-68), εκτόπισε τους Μεροβίγγειους ανακηρύσσοντας τον εαυτό του Βασιλιά των Φράγκων και ιδρύοντας τη δυναστεία των Καρολιδών.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ: ΚΑΡΛΟΜΑΓΝΟΣ (περ. 742-814)

Ο Καρλομάγνος ήταν ο μεγαλύτερος γιος του Πιπίνου. Μετά τον θάνατο του πατέρα του το 768, κληρονόμησε μόνο τη μισή Φραγκία. Η άλλη μισή δόθηκε στον αδελφό του, Καρλομάνο (751-71). Οι σχέσεις μεταξύ των δύο αδελφών δεν ήταν καλές, ωστόσο ενώ ο πόλεμος μεταξύ τους υπέβασκε, ο Καρλομάνος πέθανε. Ο Καρλομάγνος πήρε τον έλεγχο των εδαφών του αδελφού του και στη συνέχεια ξεκίνησε μια σειρά στρατιωτικών εκστρατειών, συχνά οδηγώντας ο ίδιος τον στρατό του στη μάχη. Οι μεγαλύτεροι αντίπαλοί του ήταν οι ειδωλολάτρες Γερμανοί Σάξονες στα ανατολικά. Σε πάνω από τρεις δεκαετίες περιοδικών συγκρού-

Η Αυτοκρατορία των Καρολιδών υπό τον Καρλομάγνο, περ. 814 μ.Χ.

σεων κατάκτησε μεγάλο μέρος της δυτικής Γερμανίας από αυτούς και επιπλέον τους υποχρέωσε να προσπλυτιστούν στον χριστιανισμό. Ο ακούρατος Καρλομάγνος προσάρτησε επίσης τη βόρεια Ιταλία, τη βορειοανατολική Ισπανία, τη Βαυαρία, τη Φριζία και τμήματα της Αυστρίας και της Βοημίας. Την ημέρα των Χριστουγέννων του 800, ο πάπας τον έστεψε πρώτο Άγιο Αυτοκράτορα των Ρωμαίων. Ο τίτλος υποδείκνυε ότι ήταν διάδοχος

του Ρωμαίου αυτοκράτορα, και η προσθήκη της λέξης «άγιος» έδειχνε ότι είχε την ευλογία της Εκκλησίας.

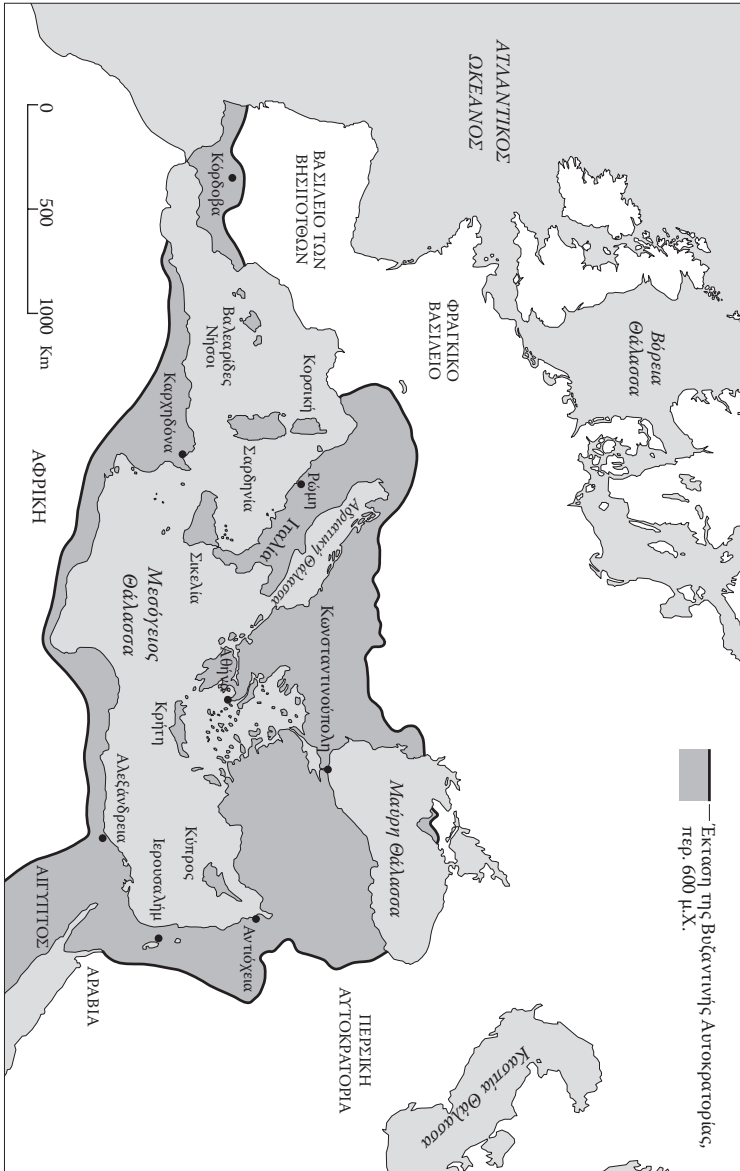
Χάρη στους σχεδόν συνεχείς πολέμους του και στο τεράστιο μέγεθος της επικράτειάς του, ο Καρλομάγνος ταξίδευε συνεχώς. Ανέπτυξε ένα αποτελεσματικό διοικητικό σύστημα χρησιμοποιώντας έναν συνδυασμό βασιλικών αξιωματούχων, τοπικών ελίτ, μελών της οικογένειάς του και κληρικών, για να εφαρμόζουν τους νόμους του, να διατηρούν την ειρήνη, να εισπράττουν φόρους και να στρατολογούν στρατιώτες. Ο Καρλομάγνος ήταν προστάτης των τεχνών και της μάθησης και επί της βασιλείας του ξεκίνησε μια περίοδος πολιτιστικής δραστηριότητας που έμεινε γνωστή ως Καρολίδεια Αναγέννηση. Η αγαπημένη του κατοικία ήταν το Άαχεν, το οποίο όρισε ως την πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας του. Πέθανε εκεί το 814 και τάφηκε στον μεγαλοπρεπή καθεδρικό ναό της πόλης, που είχε χτιστεί κατόπιν εντολής του. Η αυτοκρατορία του Καρλομάγνου δεν κράτησε πολύ. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 830 ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος μεταξύ των εγγονών του και το 843 η αυτοκρατορία χωρίστηκε σε τρία τμήματα: στη Δυτική Φραγκία, η οποία έγινε το Βασίλειο της Γαλλίας το 987, στη Μέση Φραγκία, η οποία εκτεινόταν από τις Κάτω Χώρες ως τη βόρεια Ιταλία και διχοτομήθηκε το 855, και στην Ανατολική Φραγκία, η οποία σχημάτισε το μεγαλύτερο μέρος της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας όταν ιδρύθηκε επίσημα το 962.

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ, 600-1100

Το 600 η Βυζαντινή Αυτοκρατορία ήταν η κυρίαρχη δύναμη στη Μεσόγειο. Στο κέντρο της ήταν ο αυτοκράτορας, γνωστός ως βασιλεύς. Ο τίτλος δεν ήταν πλήρως κληρονομικός: παρόλο που οι αυτοκράτορες συχνά άφηναν το στέμμα τους στους γιους τους, σε περιόδους κρίσης υπήρχε ο κίνδυνος να ανατραπούν. Οι πτ-

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, περ. 600 μ.Χ.

τημένοι υποψήφιοι για τον αυτοκρατορικό θρόνο υποχρεώνονταν σε εγκλεισμό σε μοναστήρι, τύφλωση, ευνουχισμό ή θάνατο.

Παρά τις περιστασιακές ανακάμψεις, κατά τη μεσαιωνική εποχή το Βυζάντιο παρήκμασε. Η αρχή έγινε τον 7ο αιώνα, όταν έχασε τον έλεγχο της Αιγύπτου και της Συρίας από τους Άραβες. Οι απώλειες του Βυζαντίου συνεχίστηκαν. Μεταξύ του 827 και του 902 έχασε τον έλεγχο της Σικελίας από τους Άραβες και το 1071 τα τελευταία του εδάφη στη νότια Ιταλία κατελήφθησαν από τους Νορμανδούς.

Κατά τη διάρκεια του 11ου αιώνα, το Βυζάντιο αντιμετώπισε έναν νέο εχθρό: τους Σελτζούκους, ένα τουρκικό ισλαμικό φύλο. Αφότου εξασφάλισαν την κυριαρχία τους στο Ιράν, το 1067 εισέβαλαν στην Ανατολία. Στις 26 Αυγούστου 1071, στη Μάχη του Ματζικέρτ, κατέστρεψαν τον βυζαντινό στρατό που στάλθηκε εναντίον τους, πάνοντας αιχμάλωτο τον αυτοκράτορα Ρωμανό Δ' Διογένη (που πέθανε το 1072) – ο Ρωμανός επιστράφηκε στην Κωνσταντινούπολη, αλλά στη διάρκεια της απουσίας του είχε ανατραπεί στη συνέχεια, τυφλώθηκε και τέθηκε υπό περιορισμό σε μοναστήρι. Η Μάχη του Ματζικέρτ είχε ως επακόλουθο οι Σελτζούκοι να καταλάβουν την Ανατολία και τους Αγίους Τόπους. Η δυναστεία των Κομνηνών (1081-1185) αποκατέστησε τη σταθερότητα και απέτρεψε τις περαιτέρω επιδρομές των Σελτζούκων, αλλά η βυζαντινή κυριαρχία εκτεινόταν πλέον μόνο στην Ελλάδα, τα νοτιοανατολικά Βαλκάνια και μερικά νησιά της Μεσογείου.

ΟΙ ΣΛΑΒΟΙ

Οι Σλάβοι προήλθαν πιθανώς από την ανατολική Ευρώπη και κατά τη διάρκεια του 6ου αιώνα μετανάστευσαν στις γύρω περιοχές. Αρχικά, η δομή τους ήταν φυλετική και αργότερα οργανώθηκαν σε διάφορα ανεξάρτητα βασίλεια και πριγκιπάτα. Χωρί-

στηκαν σε τρεις γλωσσικές και πολιτισμικές ομάδες. Οι Δυτικοί Σλάβοι εγκαταστάθηκαν στην κεντρική Ευρώπη, όπου από τον 8ο έως τον 10ο αιώνα ίδρυσαν κράτη στη σύγχρονη Σλοβακία, την Τσεχία και την Πολωνία· οι Νότιοι Σλάβοι εγκαταστάθηκαν στα Βαλκάνια και οι Ανατολικοί Σλάβοι απλώθηκαν σε μια ευρεία περιοχή που κάλυπτε μεγάλο μέρος της σύγχρονης δυτικής Ρωσίας, της Λευκορωσίας και της Ουκρανίας.

Κανείς δεν επηρέασε τον σλαβικό πολιτισμό και τη σλαβική θρησκεία περισσότερο από τους αδελφούς Κύριλλο (περ. 827-69) και Μεθόδιο (περ. 815-84). Ο πρώτος ήταν καθηγητής φιλοσοφίας και ο δεύτερος ηγούμενος και γεννήθηκαν στη βυζαντινή Ελλάδα. Το 862 τους ανατέθηκε η διεξαγωγή ιεραποστολικού έργου μεταξύ των Σλάβων. Το πρώτο τους έργο ήταν η μετάφραση της Βίβλου και άλλων θρησκευτικών κειμένων στη σλαβική γλώσσα. Για να το κάνουν αυτό, δημιούργησαν ένα νέο σύστημα γραφής, τη γλαγολιτική γραφή, που σχεδιάστηκε ειδικά για την απόδοση σλαβικών γλωσσών. Βασίστηκε στο ελληνικό αλφάβητο και εξελίχθηκε στην κυριλλική γραφή, η οποία εξακολουθεί να χρησιμοποιείται σε πολλές χώρες της ανατολικής Ευρώπης. Το 863 τα δύο αδέρφια ξεκίνησαν να διαδίδουν τον χριστιανισμό στους Σλάβους. Κυρίως χάρη στη χρήση της τοπικής γλώσσας, η αποστολή ήταν εξαιρετικά επιτυχής και επιδοκιμάστηκε τόσο από τον πάπα όσο και από τον Βυζαντινό αυτοκράτορα. Οι Σλάβοι εκχριστιανίστηκαν μέχρι τον 10ο αιώνα, αλλά χωρίστηκαν μεταξύ διαφορετικών κλάδων της Εκκλησίας. Οι Δυτικοί Σλάβοι προσχώρησαν κυρίως στον καθολικισμό, ενώ τα αδέρφια τους στον νότο και στην ανατολή ακολούθησαν την Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία. Ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος αγιοποιήθηκαν και στις δύο Εκκλησίες και το 1980 ο πάπας τούς ανακήρυξε προστάτες αγίους της Ευρώπης.